

S. Sayısı : 259

Memur ve hizmetlilerden mal beyannamesi alınması hakkında Kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/566)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-1363,6/2034

18 . V . 1949

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Memur ve hizmetlilerden mal beyannamesi alınması hakkında Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 27 . V . 1949 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Ş. Günaltay

Memur ve Hizmetlilerden Alınacak Beyanname hakkındaki Kanun tasarısının gerekçesi

Devlet teşkilâtında tavgif ve istihdam edilecek kimselerde, kanunlarına göre maddi ve mânevi birtakım vasıf ve şartların aranması lâzım ve zaruri bulunmaktadır. Kendilerine, âmme işlerinde vazife verilen ve ona göre de yetkiler tanınan kimselerin her türlü ahvalinin Devletçe bilinmesi lâzımgeldiğinde şüphe edilemez.

Bidayeten Devlet teşkilâtına alınacak kimselerde aranmakta olan ehliyet, tahsil ve mânevi şartların yanında bu kimselerin malî durumlarının da tetkik edilmesi, vazife ve hizmete alındıktan sonra bu hususların zaman zaman kontrol ve murakabeye tâbi tutulması hem lüzumlu hem de Devletin istihdam ettiği bu şahıslar üzerindeki murakabe ve kontrol hakkının tabii bir neticesi bulunmaktadır.

Her ne kadar Memurin Kanununun 10 ncu maddesinin (Y) bendinde memurların sicil dosyalarında emlak ve servetleriyle bunların menşelerinin yazılacağı bildirilmekte ise de 1926, senesinde yapılmış olan Memurin Kanununun bu hükmü vuzuhtan âri ve müphem olduğu gibi bugünkü ihtiyaç ve şartlara tekabül etmediği de görülmüştür. Bundan başka Memurin Kanunu ancak kendilerine Devlet hizmeti tevdi edilip mahsus sicilinde mukayyet olarak genel veya özel bütçelerden maaş alan memurlar hakkında tatbiki kabil olup 3659 sayılı Kanunun şümulüne giren müesseselerle âmme menfaatine hâdim cemiyetlerde tavgif ve istihdam olunanlara, şümulü bulunmamıştır. Bu itibarla bugünkü ihtiyacı karşılayacak yeni hükümlerin konulmasına lüzum hâsıl olduğundan bu tasarı hazırlanmıştır.

Tasarının birinci maddesine göre, devamlı veya muvakkat surette bir âmme vazifesi veya hizmeti gören Devlet veya diğer her türlü âmme müesseseleriyle 3659 sayılı Kanunun şümulüne giren teşekkül ve müesseselere ve âmme menfaatine hadim cemiyetlere alınacak memur veya hizmetlilerden kendileriyle karı veya kocalarının ve velâyetleri altındaki çocuklarının menkul ve gayrimenkul malları hakkında birer beyanname alınacaktır. Menkul mallar tâbirine nelerin dâhil olduğu maddede açıklanmıştır.

Tasarının ikinci maddesine göre, bu kanun yürürlüğe girdikten sonra mevzuubahis daire, müessesese, teşekkül ve cemiyetlere yeniden alınacak memur ve hizmetlilerin birinci madde mucibince beyanname verdikleri tarihten ve kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mezkûr daire, müessesese, teşekkül ve cemiyetlerde çalışmakta olan memur ve hizmetlilerde muvakkat A maddesi uyarınca verdikleri

beyanname tarihinden itibaren geçecek her beş senede bir yeniden bir beyanname vermeye ve bundan başka bu müddet içinde menkul ve gayrimenkul mallarında vukua gelecek önemli değişiklikleri de bu beş senelik müddeti beklemeksizin bunların vukuu tarihinden itibaren nihayet bir ay içinde ayrıca bir beyanname ile bildirmeye mecbur tutulmuşlardır.

Tasarımın üçüncü maddesine göre: Birinci madde mucibince alınması lâzımgelen beyannameyi vermeyenler diğer şart ve vasıfları haiz olsalar bile zikredilen daire ve müesseselere alınamıyacaklardır.

İkinci madde mucibince her beş senenin sonunda verilmesi lâzımgelen beyannameyi vermeyenlere bir tebligat yapılması icap etmektedir. Bu tebligat tarihinden itibaren bir ay içinde beyanname vermeyenlerle menkul ve gayrimenkul mallarında vukua gelen önemli değişiklikleri bunların vukuu gününden itibaren bir ay içinde bildirmeyenler hakkında o daire, müessese, teşekkül veya cemiyetlerin kanun, tüzük ve yönetmeliklerine göre inzibati ceza tâyin etmeye yetkili bulunan inzibat kurulları veya böyle bir kurul yoksa inzibati ceza tâyinine yetkili merci tarafından gecikme sebebine ve beyanname vermeyenin durumuna göre gerekli inzibati ceza uygulanabilecektir.

Inzibat kurul veya mercileri sıra gözetmeksizin ve kanun, tüzük ve yönetmeliklerde yazılı sebeplerle bağlı olmaksızın inzibati cezalardan her hangi birini uygulayabilecektir.

Tasarımın birinci maddesinde mevzu bahis edilen daire ve müesseselerle âmme menfaatlerine hâdim cemiyetlere alınacak memur ve hizmetlilerden böyle bir beyanname alınırken bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bu daire ve müesseselerle cemiyetlerde çalışmakta olan memur ve hizmetlilerden de sicil dosyalarındaki noksanları tamamlamak bakımından birer beyanname alınması yerinde olacağından muvakkat A maddesi tanzim edilmiştir.

Ancak ikinci Dünya harbinin yarattığı fevkalâde haller içinde vazife görmüş olan bu memur ve hizmetlilerin verecekleri beyannameler ayrıca bir incelemeye tâbi tutularak malî durumlarında bir gayritabiîlik mevcut olup olmadığının araştırılmasında faide mülâhaza edildiğinden mezkûr beyannamelerin o memur ve hizmetliler hakkında inzibati ceza tâyinine yetkili inzibat kurul veya mercileri tarafından tetkik olunması esası derpiş olunmuştur. Verdikleri bu beyannamelere nazaran durumları şüpheli görülenler hakkında yapılacak işlemler de muvakkat «B» bendinde gösterilmiştir.

4237 sayılı Kanunun üçüncü maddesinde memur ve hizmetlilerden beyanname istemek yetkisi Başbakanla alâkalı Bakana veya onların yetki verecekleri âmire verilmiştir. Başbakanla Bakanların merkezden uzak yerlerde vazife görmekte olanların malî durumlarına her zaman kolaylıkla muttali olamayacakları cihetle bu memur ve hizmetlilerle daha yakından temasta bulunan ve bunların yaşayış tarzlarıyla malî durumlarını daha yakından takip etmek imkânına malik olan valilerle inzibat kurul ve mercilerine bu hususta bâzı yetkiler tanınması da münasip görülmüştür. Tasarımın muvakkat «B» bendinde tesbit edilen hükme göre bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte birinci maddede mevzu bahis edilen daire ve müesseselerle cemiyetlerde çalışmakta olan memur ve hizmetlilerden alınacak beyannamelerin inzibat kurul veya mercileri tarafından tetkiki neticesinde durumu şüpheli görülenlerden bu kurul veya mercilerce 4237 sayılı Kanuna göre beyanname istenecektir.

Inzibat kurulu veya mercileri bu beyannameleri ve beyanname ile birlikte vesika da verilmişse onları inceledikten sonra soruşturmaya lüzum görürlerse evrakı alâkalının sıfatına göre tâbi olduğu Cumhuriyet Savcısına veya adli âmire tevdi edeceklerdir.

Cumhuriyet Savcılarının Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa ve adli âmirlerin ise Askerî Muhakeme Usulü Kanununa göre yapacakları hazırlık soruşturması neticesinde işi takibe değer görürlerse kamu dâvasını açacaklardır. Bundan sonraki usul muameleleri Ceza Muhakemeleri Usulü ve Askerî Muhakeme Usulü Kanunlarına göre yapılacak ve 4237 sayılı Kanunun diğer hükümleri yerine göre uygulanacaktır.

Cumhuriyet Savcısı ile adli âmir 4237 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinde yazılı tedbirin alınmasına lüzum görürlerse bu hususta yetkili yargıç ve mahkemelerden karar isteyecekleri maddede açıklanmıştır.

Valilerle tâyinleri vilâyete ait memurların verdikleri beyannameleri tetkik ederek lüzum gördükleri takdirde 4237 sayılı Kanuna tevfikan beyanname istemek yetkisini haiz olacakları gibi yargıçlar ve yargıç sınıfından olanlarla askerler hariç olmak üzere tâyinleri merkeze ait memurlardan da 4237 sayılı Kanuna tevfikan beyanname istenmesi hususunda ilgili Bakana müracaat ve teklifte bulunabileceklerdir.

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 1/566
Karar No. 41

7. VI. 1949

Yüksek Başkanlığa

Memur ve hizmetlilerden mal beyannamesi alınması hakkında Bakanlar Kurulunun 27. V. 1949 tarihli kararıyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Başbakan, Adalet ve İçişleri Bakanları huzuriyle İçişleri Komisyonunda incelendi.

Tasarının tümü üzerine açılan görüşmede Hükümet gerekçesinde beyan olunan sebeplerle âme hizmetlerinde çalışan her katogoriye mensup görevli ve hizmetlilerin mal beyanına tâbi tutulmaları mevzuunun kanunlaşması oybirliği ile uygun görülerek maddelere geçildi.

Birinci, ikinci, üçüncü maddeler aynen kabul edildi.

Geçici madde A, geçici madde 1 şekline konularak mal beyanı için tâyin edilen bir aylık müddet üç aya çıkarılmak suretiyle tadilen kabul olundu.

Geçici madde B, geçici madde 2 şekline konularak beşinci fıkrası «tâyinleri valiliklere ait memurlar tarafından verilen beyannameler hakkında valiler de inzibat kurul ve mercilerinin yurtda yazılı yetkilerini haiz oldukları gibi ilin

tâyinleri merkeze ait memurları hakkında da jandarma ve gümrük muhafaza teşkilâtından gayri askerler ile yargıçlar ve yargıç sınıfından olanlar hariç...» suretinde değiştirilerek hükümleri yeni kabul edilen İl İdaresi Kanunu ile mütenazır hale getirilmiş, 4 ve 5 nci maddeler oybirliği ile aynen kabul edilmiş olmakla Yüksek Kamutaya arz olunmak üzere evrakiyle birlikte Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu

Başkanı	Başkan V.
Tekirdağ	Çoruh
C. Uygur	A. Tüzün
Sözcü	Kâtip
Kars	Balıkesir
A. Eyidoğan	F. Tiritioğlu
Amasya	Amasya
Antalya	Bitlis
R. Kaplan	M. Ertan
Bolu	Bolu
İ. Yalçın	Giresun
Niğde	T. Ekmen
Ş. Süer	Siiird
	L. Yavuz
	İ. Olgun

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Memur ve hizmetlilerden mal beyannamesi alınması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Devamlı veya geçici surette bir âmme vazifesi veya hizmeti gören devlet dairesi veya diğer her türlü âmme müesseseleriyle 3659 sayılı Kanunun şumulüne giren teşekkül ve müesseselere ve âmme menfaatine hadim cemiyetlere alınacak hizmet ve vazifelilerden kendileriyle karı veya kocalarının ve velâyetleri altındaki çocuklarının menkul ve gayrimenkul malları hakkında bir beyanname alınır.

Menkul mallar tâbirine para esham, tahvilât, altın ve mücevher gibi mallarla her türlü alacak ve diğer haklar dâhildir.

MADDE 2. — Birinci maddede beyan olunan daire, müessese, teşekkül ve cemiyetlerde vazife ve hizmet görenler ilk beyanname tarihinden sonra geçecek her beş senede yeniden bir beyanname vermeye ve bu müddet içinde menkul ve gayrimenkul mallarında önemli bir değişiklik vukua geldiği takdirde bunu da bir ay içinde ayrıca bildirmeye mecburdurlar.

MADDE 3. — Birinci maddede bildirilen beyannameyi vermiyenler diğer kabul şart ve vasıflarını haiz olsalar dahi işe alınmazlar.

İkinci madde gereğince her beş senenin sonunda verilmesi lâzım gelen beyannameyi yapılan tebligata rağmen bir ay içinde vermiyenlerle menkul ve gayrimenkul mallarında vukua gelen önemli değişiklikleri bir ay içinde bildirmiyenler hakkında inzibat kurul veya mercileri tarafından gecikme sebebine ve beyanname vermiyenin durumuna göre gereken inzibati cezalardan her hangi biri sıra ve sebep gözetilmeksizin tertip olunabilir.

Geçici madde : A) Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte birinci maddede yazılı daire, müessese, teşekkül ve cemiyetlerde vazife ve hizmet görenler bir ay içinde menkul ve gayrimenkul mallarını gösteren bir beyanname vermeye mecburdurlar.

Geçici madde : B) Yukarıki maddede yazılı beyannameler inzibat kurulu veya mercilerince incelenerek durumu şüpheli görülenlerden 4237 sayılı Kanun uyarınca beyanname istenir.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Memur ve hizmetlilerden mal beyannamesi alınması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen,

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen,

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen,

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte 1 nci maddede yazılı daire, müessese, teşekkül ve cemiyetlerde vazife ve hizmet görenler üç ay içinde menkul ve gayrimenkul mallarını gösteren bir beyanname vermeye mecburdurlar.

GEÇİCİ MADDE 2. — Yukarıki maddede yazılı beyannameler inzibat kurulu veya mercilerince incelenerek durumu şüpheli görülenlerden 4237 sayılı Kanun uyarınca beyanname istenir. Inzibat Kurulu veya mercileri bu beyanname-

Hü.

İnzibat kurulu veya mercileri bu beyannamayı ve birlikte verilmiş vesikalar varsa bunları inceledikten sonra soruşturmaya lüzum görürlerse evrakı alâkalının sıfatına göre tâbi olduğu mahkeme Cumhuriyet Savcısına veya adli âmire tevdi ederler.

Cumhuriyet Savcısı ile adli âmir yapacakları hazırlık soruşturması sonunda işi takibe değer görürlerse kamu dâvasını açarlar. Bundan sonraki usul muameleleri Ceza Muhakemeleri Usulü ve Askerî Muhakeme Usulü kanunları hükümlerine uygun olarak yapılır ve 4237 sayılı Kanunun diğer hükümleri yerine göre uygulanır.

Cumhuriyet Savcısı ve adli âmir yapacakları soruşturma sırasında 4237 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinde yazılı tedbirin alınmasına lüzum görürlerse hazırlık soruşturmasında sulh yargıcından ve ilk ve son soruşturmalarda yetkili yargıç ve mahkemelerden bir karar isterler.

Tâyinleri vilâyete ait memurlar tarafından verilen beyannameler hakkında valiler de inzibat kurul ve mercilerinin yukarıda yazılı yetkilerini haiz oldukları gibi vilâyetin tâyinleri merkeze ait memurları hakkında da -yargıçlar ve yargıç sınıfından olanlarla askerler hariç- o memurun mensup olduğu Bakanlığa müracaat ederek 4237 sayılı Kanuna tevfikân beyanname istenmesini talep ve teklif edebilirler.

Subaylarla askerî memurlar ve askerî hizmette kullanılan maaşlı veya ücretli sivil memurlar ve gedikli erbaşlar tarafından verilen beyannameler ilk ve üst sicil âmirleri tarafından tetkik olunur.

Sicil âmirlerinin düşüncelerinde birlik bulunduğu takdirde doğrudan ve aralarında görüş ayrılığı çıkması halinde ise muhtar sicil âmirinin de mütalâası alındıktan sonra Millî Savunma Bakanlığına gönderilir.

Bakanlık, sicil âmirlerinin ekseriyet reyine göre yukarıda yazılı şekilde işlem yapar.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

İçiş. K.

yi ve birlikte verilmiş vesikalar varsa bunları inceledikten sonra soruşturmaya lüzum görürlerse evrakı alâkalının sıfatına göre tâbi olduğu mahkeme Cumhuriyet Savcısına veya adli âmire tevdi ederler.

Cumhuriyet savcısıyla adli âmir yapacakları hazırlık soruşturması sonunda işi takibe değer görürlerse kamu dâvasını açarlar. Bundan sonraki usul muameleleri ceza muhakemeleri usulü ve askerî muhakeme usulü kanunları hükümlerine uygun olarak yapılır ve 4237 sayılı Kanunun diğer hükümleri yerine göre uygulanır.

Cumhuriyet Savcısı ve adli âmir yapacakları soruşturma sırasında 4237 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinde yazılı tedbirin alınmasına lüzum görürlerse hazırlık soruşturmasında sulh yargıcından ve ilk ve son soruşturmalarda yetkili yargıç ve mahkemelerden bir karar isterler.

Tâyinleri ile ait memurlar tarafından verilen beyannameler hakkında valilerce inzibat kurul ve mercilerinin yukarıda yazılı yetkilerini haiz oldukları gibi ilin tâyinleri merkeze ait memurlar hakkında da «Jandarma ve gümrük muhafaza teşkilâtından gayri askerler ile yargıçlar ve yargıç sınıfından hariç olanlar» o memurun mensup olduğu Bakanlığa müracaat ederek 4237 sayılı Kanuna tevfikân beyanname istenmesini talep ve teklif edebilirler.

Subaylarla askerî memurlar ve askerî hizmette kullanılan maaşlı veya ücretli sivil memurlar ve gedikli erbaşlar tarafından verilen beyannameler ilk ve üst sicil âmirleri tarafından tetkik olunur.

Sicil âmirlerinin düşüncelerinde birlik bulunduğu takdirde doğrudan ve aralarında görüş ayrılığı çıkması halinde ise muhtar sicil âmirinin de mütalâası alındıktan sonra Millî Savunma Bakanlığına gönderilir.

Bakanlık, Sicil âmirlerinin ekseriyet reyine göre yukarıda yazılı şekilde işlem yapar.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncu maddesi aynen kabul olunmuştur.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan Ş. Günaltay	Devlet Bakanı Başb. Yardımcısı <i>Nihat Erim</i>
Devlet Bakanı <i>N. E. Sumer</i>	Adalet Bakanı <i>Fuad Sirmen</i>
Millî Savunma Bakanı <i>H. Çakır</i>	İçişleri Bakanı <i>E. Erişirgil</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı <i>I. R. Aksal</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>T. Banguoğlu</i>	Bayındırlık Bakanı <i>Ş. Adalan</i>
Ekonomi ve Ticaret Bakanı <i>C. S. Barlas</i>	Se. ve So. Y. Bakanı <i>Dr. K. Bayazit</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı <i>Dr. F. Ş. Bürge</i>	Tarım Bakanı <i>Cauid Oral</i>
Ulaştırma Bakanı <i>Dr. Kemal Satır</i>	Çalışma Bakanı <i>Reşat Ş. Siner</i>

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul olunmuştur.